תמר · בשבועה דעדים שלינו נשבע על מה שהעידו אלא על מה שהעידו ועל כפירתו הוא נשבע ועל אהעמדתן, ומניין לך להחמיר כל כך: מגלגול שבועה לעד אחד · לס מתחייב לו שבועה ע"י עד אחד כדאמרינן ויכיח עליו מעמה אחרת שלא היתה מוטלת עליו שבועה מגלגלין אותה עם שבועה זאת ונשבע על שניהן דגלגול שבועה לתורייתא היא דילפינן לה בקדושין (דף מז:) "מואמרה התם למן למן הכי אעפ"ג מה שלא העיד העד הוא משביעו: שכן שבועה גורלת שבועה · עד אין מחייבו שבועה אלא על מה שהעיד והשבועה גורלת שבועה תמר בעדים הללו שהחמיסו שהעידוהו שם מחייבין אותו לשלם ואין כאן שבועה לגבור על ידה שבועה על השמר: פיו יוכיח · מוטב מקלת הטענה שעל מה שכפר ופיו לא הוטב הוא נשבע: טענה וכפירה · זה מונח וזה כופר הן בתלין לדין: לא תאחוז כפרן · על מה שכפר חייב מוחזק כפרן שמא לא כיחש שהעד לא נאמן להכחישו ולהחזיקו כפרן: תמר בעדים · שמתמר שכפר הכל והם העידו על החמשים הוחזק כפרן ולא נאמר למימינו על השבועה: הכופר כמלוה · בין על הוטב בין על מקלת ובלו עדים והעידוהו עד אלא נשבע: כופר לעדות · ולא אמרינן גזלן הוא והתורה אמרה (שמות כג) לא תענה בעל דבין למלוה להוציא ממנו אלא דאמרינן להוציא ולשבר עד דהוה לי [זוז] ופרעינא ליה ולי מודינא ליה השתא יתבינן מיד לבעל הכופר בפקדון תפי' על מקלת ובלו עדים והעידוהו פטור לעדות דמלי הוה ליה גבי פקדון לאשתמוטי בפקדים ושמא תמר לכך ממנו ולשתמיט ליה עד דמשכח ליה לקמן בפירקין (דף ה:) מוקמינן בדאתו סהדי ואמרי ההיא שעתא בידיה נקיט ליה: בתורת הזמה · לשלם קנס לכאורה זמם, דעד אחד שהוזם פטור ופיו גבי הוטלה כל שכן דלא מייתי הזמה כלל: תמר בעדים · שם הוזמו בחמשים שהעידו משלמין ממון: תורת הזמה לא פריך · היכי אפשר שיהא פריכא לכיון דעד אחד יכול לחזור ולומר ליבטל עדותו *בעדות שני עדים שם הוזמו לן למימר בעדים מקום היכן בהזמה לא יהיבנהו שבועה הוה לן למימר ממי בעד אחד לא יהיבנהו שבועה להא יבטל בהזמה ליבטל עדותו, ולי מקום לתלן מלשלם קנס מין כזו יפוי כח להחמין עדותו: אלא דקתמר ותנא הוצא · אלא שם יש לך להשיב על דברי רבי חייא כך יש לך להשיב דקתמר ותנא הוצא והכי ליתא לדבריו ממקומיתו, מי דמי: התם בדברי חייא: למלוה ליכא למיפרך מה לעדות שכן עדים שם הוזמו לן למימר בעדים מקום היכן בהזמה לא יהיבוהו שבועה הוה לן למימר ממי בעד אחד לא יהיבוהו שבועה להא יבטל בהזמה ליבטל עדותו, ולי מקום לתלן מלשלם קנס מין כזו יפוי כח להחמין עדותו: אלא דקתמר ותנא הוצא · אלא שם יש לך להשיב על דברי רבי חייא כך יש לך להשיב דקתמר ותנא הוצא והכי ליתא לדבריו ממקומיתו, מי דמי: התם בדברי חייא: למלוה ליכא למיפרך מה לעדות שכן עדים שם הוזמו לן למימר בעדים מקום היכן בהזמה לא יהיבוהו שבועה הוה לן למימר ממי בעד אחד לא יהיבוהו שבועה להא יבטל בהזמה ליבטל עדותו, ולי מקום לתלן מלשלם קנס מין כזו יפוי כח להחמין עדותו: אלא דקתמר ותנא הוצא · אלא שם יש לך להשיב על דברי רבי חייא כך יש לך להשיב דקתמר ותנא הוצא והכי ליתא לדבריו ממקומיתו, מי דמי: התם

תאמר בעדים שעל מה שכפר הוא נשבע אלא אמר רב פפא משום מגלגול שבועה דעד אחד לגלגול שבועה דעד אחד שכן מחייבי יוכיח לפיו שכן אינו בהכחשה אך אחד יוכיח ששינו בהכחשה ומחייבו שבועה לעד אחד שכן על מה שכפר הוא נשבע תאמר בעדים דממון שכפר הוא נשבע יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה השוה שבהן שעל ידי טענה הן באין ונשבע אף אני אביא עדים שעל ידי טענה וכפירה הם באין ונשבע להצד השוה שבהן שכן לא הוחזק כפרן תאמר בעדים שכן הוחזק כפרן, ובעדים מי הוחזק כפרן והאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות, בפקדון פסול לעדות אלא פריך הכי להצד השוה שבהן שכן אינן בתורת הזמה תאמר בעדים ששינן בתורת הזמה לא קשיא, רבי חייא [תורת הזמה לא פריך] אלא דקאמר ותנא תונא מי דמי התם למלוה אית ליה סהדי ללוה לית ליה סהדי ללוה לא מסיק ליה ולא מידי, דאי הוו ליה סהדי ללוה לא מסיק ליה ולא מידי לא בעי רבי חייא לאשתבועי, הבא כי היכי דאנן סהדי (ב)הבא אנן סהדי (ב)הבא ואפילו הכי משתבע, אלא כי איתמר ותנא תונא אאידך דרבי חייא איתמר הבאמם מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא נ' זוז ותילף הבא חייב מאי מעמא? הילך נמי כמודה מקצת הטענה דמי ותנא תונא "שנים אוחזין בטלית והא הבא כיון דתפיס, [אנן סהדי דמאי דתפיס] = הילך הוא וקתני ישבע, גרב ששת אמר הילך פטור מ"ט? כיון דאמר ליה הילך, הני זוזי דקא מודי בגוייהו כמאן דנקיט להו מלוה דמי, באינך חמשים הא לא מודי, הלכך ליכא הודאת מקצת הטענה, ולרב ששת קשיא מתניתין אמר לך רב ששת מתניתין תקנה חכמים היא, ואידך אין תקנת חכמים היא ומיהו אי אמרת בשלמא מדאורייתא הילך חייב, משום תקנת רבנן שבועה בעין דאורייתא אלא אי אמרת מדאורייתא הילך פטור מתקני רבנן שבועה דליתא דכוותה בדאורייתא, צריכי

עד אחד יוכיח שיטו בהכחשה ובהזמה · שפיר גרם הכא ובהזמה כיון שמ"ש הזמה דבוטו בטל ואין להקשות מה לפיו שכן חיוב מעלה בהזמה תמר בעדים שמשלמין בהזמה ואין לך יכול לומר עד אחד יוכיח "שמעלה כי מה שהעד חייב מעלה חיוב מעלה אינו מחייבו ממון לכך הוחיל ודיבורו בטל מחייב יקח בהזמה ובשמוך על מה הלך פרקינן פירכא ליה מעלה דעל מה הלך פרקינן פירכא כל דהו וכי חייא לאפי' על מה הלך לך פריך ליה מעלה כמעלה זו שהעד חייב ממון:

הצד השוה [שבהן] שע"י טענה כו' · ות"ת °כופר הכל יוכיח שע"י טענה וכפירה פטור ויש לומר דבהלך השוה שבהן שע"י טענה יש טענה מעלה בהכחשה דכשמודה מקלת לו עד מכחישו גרוע ולכך יש בטענה:

ותנא תונא לתילף דלי חייש לן סהדי דפרש"י כיון דהוי כהעלמת עדים מעכבא מדרבי חייא קמייתא ומקשה כיון דלא מצי למיכוסי הך בריית' דהילך לא מכח קמייתא לימא ותנא תונא לקמייתא לכך ומ"ש לתלן סהדי לו דוקא, דמלי לתפיס מחסרון ליה מכח טפי מהעלמת עדים ותניא כלישנא מולה ליה לדידיה הוא לך [ב]קשה דמ"מ ליכא למיפרך דמקני' כי היכי דלוה ליה סהדי מולה ליה לאו כמי מולה ליה ופ"ה דמעכבינן כדפריך קמייתא ומצי תירוץ ול"ל דהעמת נמי מוכח מכח טענת דבסמוך מי הילך פטור לא הוי מתקני רבנן שבועה לליכא דכוותה בדאורייתא אבל לרבי חייא קמייתא כי נמי בהעלמת עדים פטור מתקני רבנן שבועה במתני' דתפיס טולה ממלי דתפיס חביב להוצאה וז"ל לא היה פירכתו למעלה אלא מטעם כי היכי דלתן סהדי להלי ט': **ורב** ששת אמר הילך פטור · כיון דאמר ליה הילך, הני זוזי דקא מודי בגוייהו כמאן דנקיט להו מלוה דמי, באינך חמשים הא לא מודי, הלכך ליכא הודאת מקצת הטענה, ולרב ששת קשיא מתניתין אמר לך רב ששת מתניתין תקנה חכמים היא, ואידך אין תקנת חכמים היא ומיהו אי אמרת בשלמא מדאורייתא הילך חייב, משום תקנת רבנן שבועה בעין דאורייתא אלא אי אמרת מדאורייתא הילך פטור מתקני רבנן שבועה דליתא דכוותה בדאורייתא, צריכי

רבינו חננאל

אלא תיתי מגלגול שבועה דעד אחד ונדחה גם זה · ואתינן לרבויא מפיו ועד אחד ואמרי' הכי מה פיו שאין מחייבו קנס מחייבו שבועה עדים שמחייבין אותו קנס לא כל שכן · ופרכינן מה לפיו שכן אינו בהכחשה כמו שפירשנו למעלה · עד אחד יוכיח שכן ישנו בהכחשה ומחייבו שבועה. מה לעד אחד שכן על מה שהעיד עליו הוא נשבע תאמר בעדים שעל מה שכפר הוא נשבע פיו יוכיח שמשלם במה שהודה ונשבע על מה שכפר וחזר הדין וכו' · ופרכי' מי להצד השוה שבהן שכן לא הוחזק כפרן פי' אם כפר הלוה והעיד עליו עד אחר לא הוחזק כפרן שנאמר לא יקום עד אחד באיש וכו' · וכן אם כפר וחזר והודה לא הוחזק כפרן כדרבא דאמר רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע תאמר בעדים שאם כפר ובאו עדים והעידו עליו [שחייב] שהוחזק כפרן ונפסל לדון] לה הכי וכי מי שכפר במלוה נפסל והאמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות והא דר' חייא מלוה היא ונדחית ור' חייא כמחוורנא וחזרנו לפרק פירכא אחרת מה להצד השוה שבהן שכן אינו בתורת הזמה(ג) פי' כראמרן למעלה · עד אחר אינו בתורת הזמה שהתורה אמרה ועשיתם לו כאשר זמם וכו' וכיון שאין עדות עד אחר אלא לשבועה ואי אפשר להשביע העד זו השבועה נדחת תורת הזמה מעליו שאין אתה יכול לקיים ועשיתם לו כאשר זמם וכו' וכדתנן [בית מכות] מעידים אנו באיש פלו' שהוא בן גרושה וכו' ולשולם אין תורת הזמה אלא בשנים ועד שיזמו שניהם · בוא וראה כיון דאמר רב [סה ג ע"ש] עד וזומם משלם לפי הלקי מקשי' עלויה והתניא אין משלמין ממונעד שיזומו שניהן ותרוצה להא דרב באומר הערמו והזמינו בבית דינו של פלו' ונתחייבנו ממון כי האי גוונא משלם אבל כשיזום עד אחד אין שם תשלומין · וחתן נמי ור' שמעון אומר מה שנים אין נהרגין עד שיזומו שניהן אף שלשה עד שיזומו שלשתן · ופרקי' דלמא רבי חייא הורת הזמה לא פריך לכופר אין זו

מלעיט

גליון הש"ס

תום' ד"ה כגד וכו' כופר הכל יוכיח · עיין תוספות מהריט"ל פ"ח כלל ג' דף קו ע"ב ומהריטב"א פ"ט סימן קסח:

הגהות הגר"א

(א) רש"י ד"ה והילך לא הוטלתם כו' ר"ל לכל מ"ל מולך ע"י וכתב דהא מלוה להוטלה ניתנה ודוקא בפקדון הדין כן (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' פ"ז ס"ק י"ז): (ב) תום' ד"ה ותנא כו' לך קשה כו' · ר"ב וסר"ס מפרש דלעולם מסוים מסויע ליה מתמני' דדוקא מתני' לתן כגם סודלה מסויע ליה מתמני' דדוקא מתני' לתן כגם סודלה כלל אלא דכל שאם דפוטר בסילוק ס"ל דמשמעים דיבוי לתו כתלוי ככר בידו וכל מתני' דכידם ומשמיעין לתוק ליתני כתלוי ככר מלקו ואין לתן בשבועה דכמ"ע ור"ל ודלא כר"י ד"ה והילך דאם כן כס"ק ר"ת)